

10 הודעת אזהרה. לידיעת ההורים, מחקר חדש חושף את ההיקף המטריד של תופעת הסקסטינג, תכתובות מיניות, בקרב בני נוער בישראל

מעבירים מסר

תופעת הסקסטינג, שליחת הודעות בעלות אופי מיני, בקרב מתבגרים כבר מזמן מדירה שינה מעיניהם של הורים. אלא שמחקר חדש מגלה כעת עד כמה היא נפוצה. "הממצאים מראים שאנחנו כמבוגרים לא מספיק שם בשבילים", אומרות עורכות המחקר. "ככל שבו הנוער מרגיש שישנו פחות פיקוח, כך עולה הסיכון שישלח תמונות עירום שלו"

כרמית ספיר ויץ

גיליתי שידידה ממש טובה שלי עושה סקסטינג. איך לא לתת לזה להטריד אותי? התחרמנתי עם ידיד שלי בוואטסאפ ואני מרגישה מגעיל! "תצלום של איבר מיני - יש בזה סכנה?" - אלו דוגמאות ספורות מבין השאלות שמעלים בני נוער באתר הייעוץ הישראלי askpeople. המשותף לכולן: העיי סוק בסקסטינג, כלומר, תכתובות בעלות גוון מיני. ההודעות האלו יכולות לכלול טקסט, תמונות בעירום מלא או בעירום מרומו.

ממצאי מחקר חדש הבוחן את הרגלי הסקסטינג של מתבגרים בישראל עולה מסקנה אחת ברורה: מהחזית הזאת אי אפשר להתעלם. את המחקר ערכו ד"ר צמרת ריקון ומיכל דולביכהן ממכללת אורנים בקרב 547 מתבגרים, תלמידי כיתות ז' ו"ב ברחבי הארץ (מתוכם 16% לומדים במסגרות חינוך דתיות). 25% מהנבדקים דיווחו שהם מבצעים סקסטינג. 71% מהם לא סיפרו על כך לאף אחד ו-2% מהם סיפרו להורה, למורה, ליועץ או למבוגר אחר. שליש מהנבדקים דיווחו כי אחרים ביקשו מהם לשלוח תמונות עירום שלהם, מחצית מהנבדקות הללו התקבלו מורים. פחות מ-50% סיפרו למישהו שהם קיבלו בקשה כזאת. מעטים מהם פנו למבוגר. עוד עלה מהמחקר כי סקסטינג שכיח יותר בקרב בנים מאשר בקרב בנות, ובקרב תלמידי תיכון ותלמידים בבתי ספר ממלכתיים יותר מאשר בקרב תלמידי מידים בחטיבת הביניים ותלמידים בבתי ספר ממלכתיים-דתיים. ממצאי המחקר, שלא מצא קשר בין סקסטינג לדימוי עצמי או דימוי גוף, יידונו היום לצד נוראים כמו עוני, אלימות, אכזחה, סמים,

אינטרנט ופגיעות מיניות בכנס השנתי "יש סיכוי לסיכון" במכללת אורנים, כנס של התוכנית לייעוץ חינוכי והתוכנית לחינוך והוראה לתלמידים בהדרה. סקסטינג, תופעה של רתימת הטכנו-לוגיה לביטוי המיניות, אינה מאפיינת רק צעירים, אלא גם מבוגרים. "מדרי בר בשלב התפתחותי שיכול להעיד על תחומי העניין והסקרנות המינית שהסקסטינג הוא רק עוד פן שלה במרחב המקוון", אומרת ד"ר מיכל דולביכהן, מרצה וחוקרת בתחום הפסיכולוגיה של האינטרנט ממכללת אורנים. "כמו בהרבה מאוד תחומים גם בתחום הזה צעירים זקוקים להכוונה, פיקוח וגבולות. הממצאים מעידים על כך שאנחנו כמבוגרים לא מספיק שם בשבילים ולא מהווים מקור לפנייה לעזרה. מעט מאוד צעירים מספרים למבוגר משמעותי על ההתנסות בסקסטינג או על מסרים מיניים שהם מקבלים מורים. זה מאוד בעייתי. להבדיל ממחקרים אחרים, נמצא שבנים עושים סקסטינג יותר מבנות. זו נקודה חשובה שיש לעבוד עליה, כיוון שאנחנו נוזהרים בנות לשמור על שמן הטוב וזה נושא שמאוד חשוב להן, אבל אנחנו לא עושים את אותה עבודה עם בנים, ושם אנחנו מאדירים את הגבריות. נוצר מצב שאנחנו מפספסים את החינוך במקום הזה. גם סרטוני ההסברה בנושא פונים לבנות ומציגים את הפגיעה בצעירה שהופצו תמונות עירום שלה, אך הם אינם מציגים מודל הזדהות לבנים, ואותם צעירים לא מבינים מה הבעיה בחשיפה שלהם או כיצד זה עלול לפגוע בהם".

מעל ל-13% מנבדקי המחקר העידו ששלחו תמונת עירום שלהם למישהו שהיו רוצים שיהיה בן/ בת זוגם. "יש

מקום לשוחח עם התלמידים על האופן שבו אני מתחיל/ה עם מישהו אחר. לשקף להם כיצד מרגיש מקבל התמונה. רבים מהם נרתעים ומרגישים רע", אומרת ד"ר דולביכהן. מי עומד מאחורי ההודעות בעלות האופי המיני? כמעט בלתי אפשרי לשרטט פרופיל. "ישנו מגוון רחב: זה יכול להיות חבר מהשכבה או זר, אדם צעיר או מבוגר", אומרת ד"ר דולביכהן. "זו תופעה מטרידה, ומה שמאוד מטריד בה הוא שיעורי הדיווח הנמוכים".

גמישות בתוך הגבולות

הורים רבים אינם יודעים כיצד להיגמל מול הילדים במרחב המקוון. יש שעוקבים אחרי פעילות הילדים בידיועיתם או ללא ידיעתם, יש שסומכים על הילדים שידעו להתמודד, ושם תהיה בעיה, יפנו להורים, יש שאוסרים על הילדים פעילויות מסוימות ויש הורים שמשוחחים עם הילדים על תופעות שונות. "במחקר הנוכחי מצאנו קשר בין פיקוח הורי לבין שליחת תמונות עירום, כך שככל שהמתבגר מרגיש שישנו פחות פיקוח הורי, כך עולה הסיכון

שישלח יותר תמונות עירום שלו", אומרת ד"ר דולביכהן ומדגישה כי בפיקוח הורי הכוונה אינה מעקב אחרי הילדים, אלא מעורבות של ההורים בחיי הילד, נוכחות פעילה, שיח מכבד ולא שיפוטי, הדרכה והכוונה. "להרבה מההורים מביך לדבר עם הילדים על תכנים מיניים, אבל למרות המבוכה, צריך לזכור שאם אנחנו כהורים לא נהיה כתובת, את התשובות הם יקבלו מאחרים והרבה פעמים מורים באינטרנט, ואלו לא בהכרח התשובות שלדעתנו יובילו אותם להיגמל תנהלות מוגנת. הורות מתייגת, שבה ההורים נענים במידה רבה מאוד לצורכי ילדיהם, נמנעים מעימותים וממעטים להציב דרישות וגבולות, עלולה להוביל להתנהגויות מסכנות. התנסות היא דבר חיובי, אך לא היינו מעוניינים שהילדים שלנו יתנסו בהתנהגויות סיכון. הרי עיון הוא להציג גבולות ברורים, עוגנים שמקלים על הילד להבין מה מקובל ומה לא, מה ראוי ומה לא, ולאפשר גמישות בתוך הגבולות. במחקר הנוכחי מצאנו שכשהילדים תופסים את ההורות כמתייגת, הם נוטים יותר לבקש מאחרים תמונות עירום".

באחד המקרים שאלה אמא באתר askpeople: "מצאתי תמונות עירום של בתי בת ה-13 בנייד שלה. מה לעשות?" ואכן, הורים רבים לא יודעים כיצד לנהוג מול תופעת הסקסטינג. גג. "להרבה מאוד הורים קשה להתמודד עם ביטויים של מיניות בקרב ילדיהם", אומרת ד"ר דולביכהן. "רבים מהם אינם מאמינים שילדיהם עושים סקסטינג ואינם רוצים לחשוף אותם לתופעה שקל להיות שיפוטי כלפיה, כך שהם אינם משוחחים עם ילדיהם על כך. כשהורים

ד"ר מיכל דולביכהן ממכללת אורנים, מעורכות המחקר (בתמונה): "נמצא שבנים עושים סקסטינג יותר מבנות. אנחנו מזהירים בנות לשמור על שמן הטוב וגם סרטוני ההסברה מציגים את הפגיעה בצעירה שהופצו תמונות עירום שלה, אך בנים לא מבינים מה הבעיה בחשיפה שלהם"

56735480-8	10/01/2017	מעריב - המגזין	עמוד 11	2/2	25.72x35.11
מכללת חמדת הדרו - 29100					

חשיפה גורלית

מבני הנוער הנבדקים
דיווחו שהם מבצעים
סקסטינג

מהם לא
סיפרו על כך
לאף אחד

מהם סיפרו להורה,
למורה, ליועץ או
למבוגר אחר

מהנבדקים דיווחו כי
התבקשו לשלוח תמונות
עירום שלהם

מהם התבקשו בידי
זרים לשלוח תמונת
עירום שלהם

סיפרו למישהו
שהם קיבלו
בקשה כזאת

פחות מ-

צילום: אינסטיטוט אנו אנתו

נתונים: מתוך המחקר בעריכת ד"ר צמרת ריקון וד"ר מיכל דולב כהן ממכללת אורנים

מינית לא מוגנת", אומרת ד"ר עילם ומי זכירה שמצד שני, עם התקדמות הטכניולוגיה, מדובר בתופעה שהשלכותיה עלולות להיות מרחיקות לכת יותר. "לכן, יש חשיבות רבה ליוזמות חינוכיות שיסבירו למתבגרים על תופעת הסקסטינג. נג. השמירה על פרטיותם של מתבגרים אומנם חשובה, אולם אין לבלבל בין חדייה לפרטיות לבין התפקיד הבסיסי שיש למבוגרים בשמירה עליהם".

איך?

"ההגנה הטובה ביותר היא מתקפה יעילה. חשוב שההורים ייזמו דיונים תואמי גיל על אודות מיניות וסכנות הטכנולוגיה. ככל שדיונים אלו יתחילו מוקדם יותר, כן ייטב. חשוב לשמור על שגרת שיחות קבועה עם המתבגרים ולשאל על אודות אירועים חריגים שלהם היו עדים. יש לחזור ולהדגיש בפני המתבגרים שדבר אינו חמור מכדי לדבר עליו ולוודא שהם יודעים שביכולתם לספר כל דבר. אחת הסיבות לכך שמתבגרים לא יספרו על אודות אירועי סקסטינג היא חשש מהחרמה או ניתוק של האמצעי הטכנולוגי. על כן, לא לאיים בכך, על מנת שלא להוביל להסתרה רבה יותר. מבחינה חינוכית מערכתית, חשוב לתקוף את הנושא גם בבתי הספר ולהכניס לתוכנית הלימודים תכנים הקשורים להתמודדות עם הטרדות מיניות במדיה".

שבשדות נגב, אומרת שאם נתייחס לסקסטינג כדוגמה נוספת לאופן שבו מתבגרים חוקרים את מיניותם בגיל ההתבגרות, הרי ששיעורי השימוש בסקסטינג במחקר אינם מפתיעים. "מדובר בקבוצת גיל שעוברת שינויים הורמונליים משמעותיים, המעוררים עניין במיניות, לצד שינויים מוחיים המובילים לירידה בייכולת השיפוט ולהתנהגויות אימפולסיביות", אומרת ד"ר עילם. "השימוש בטיכנולוגיה כזו או אחרת כ'אמצעי מחקר' ברורה אף היא, לאור העובדה שהמתבגרים בולעים בשקיקה כל טכנולוגיה חדשה ונכונים לבחון כל שימוש פוטנציאלי שלה. עובדות אלו והחשיפה כמעט ללא הגבלה, לתמונות וסרטונים בעלי אופי מיני הופכות את היקף תופעת הסקסטינג למשהו שניתן היה לנבא. לאור זאת, אפשר להתייחס לסקסטינג כתופעה נורמלית בקרב מתבגרים ביימינו. לאחר שהודעה הועברה, מתבגרים לא ייטו לשתף מבוגרים בכך מאותן הסיבות שלא ישתפו בפעילות מינית אחרת - מבוכה, ריחוק בין דורי, דגש על הפרטיות והתרחקות כחלק מההליך גיבוש הזהות.

"בסופו של דבר, השלכות הסקסטינג יכולות להיות דומות להשלכות של כל חקירה מינית אחרת בגיל ההתבגרות, החל מעלבון, דרך מבוכה ועד אינטראקציה

כדאי שישמור על עצמו, כמו למשל: לא לצלם איברי גוף חשופים וגם פנים או סימנים מזהים אחרים.

"כשילד בן 13 חצוי אומר שהוא רוצה לנסות סקסטינג כי נראה לו 'מעניין להיות בקשר זוגי שכולל לא רק נשיקות', יש מקום לעבודה חינוכית מתוך הבנה שזה נושא שמעסיק אותו, מוסיפה ד"ר דולב כהן. "חשוב, כאמור, שהשיח לא יהיה רק על שמן הטוב של הבנות ועל האחריות שהבנים צריכים לגלות כדי לא לפגוע בבנות, אלא גם על ההשלכות של הפצת תמונותיהם של הבנים. ואולי אחד הדברים החשובים: לזכור שאף שהורים לא רוצים לראות סקסטינג של ילדיהם, ההתעסקות בזה היא נורמלית וטבעית ויש לעשות הפרדה בהתייחסות לסקסטינג עם בן או בת זוג לבין סקסטינג עם אדם זר, וכן לסקסטינג בגילים צעירים לבין סקסטינג בגילים בוגרים".

בין הגנה למתקפה

ד"ר אריאלה עילם, דוקטור לנירופסיכולוגיה שיקומית ומרצה בקורס לפסיכולוגיה של גיל הנעורים במכללה האקדמית לחינוך חמדת הדרום

נתקלים בתמונות עירום שילדיהם שלחו, חלקם מזדעזעים וכועסים, לא מבינים מדוע הם מתנהגים כך, קושרים בין סקסטינג לפרובוקטיביות מוחצנת והתנהגויות סיכון, נלחצים ומענישים את הילדים: שוללים מהם את הסולרי, לא מאפשרים להם לצאת לבלות, אוסרים קשר עם הצעיר או הצעירה שאיתם התנהל הסקסטינג וכדומה. מצד שני, ישנם הורים שאחרי שראו את התמונות של איברי המין של ילדיהם בוואטסאפ, הבינו שהם כבר בשלב ההתפתחותי הזה וניהלו איתם שיחה על כך".

מהי דרך ההתמודדות הנכונה עם התופעה? בהתחשב בעובדה שארגון הכלים ההורי נשען על מסורת משוללת אינטרנט ומדובר בזירה חדשה יחסית, מה באמת אפשר לעשות? האם קהל היעד לטיפול בתופעה הוא ההורים או הילדים?

"על ההורים להכיר בקיומה של התופעה ולא להדוף את הרעיון שגם הילד שלהם מתנסה בה", אומרת ד"ר דולב כהן. "צריך לקחת בחשבון שסקסטינג מעיד על עניין במין, שהוא טבעי בגיל ההתבגרות. ההתעניינות הזו שלהם באה לידי ביטוי גם במרחב המקוון, שמאפשר התנסויות מגוונות, תוך תחושה סובייקטיבית של פרטיות וללא קשר עין, שמעכב אותנו הרבה פעמים במרחב הפיזי. הגיעו אלי הורים שנלחצו מאוד, הורים שביקשו הדרכה ושאלו איך לדבר עם הילד על זה, וגם הרבה הורים שלא האמינו שהילד שלהם יכול להיות שותף בתכתובת כזו והיה צריך לשלוח אותם עם השאלות הנכונות ועם התובנה שצריך לדבר עם הילדים על זה, להסביר את ההשלכות של התופעה ובגיל בוגר יותר, גם להזכיר כללי זהירות מתוך הנחה שצעיר לוקח בכך חלק ועדיין

ד"ר אריאלה עילם, מכללת חמדת הדרום (בתמונה): "השלכות הסקסטינג יכולות להיות דומות להשלכות של כל חקירה מינית אחרת בגיל ההתבגרות, החל מעלבון, דרך מבוכה ועד אינטראקציה מינית לא מוגנת. לכן, יש חשיבות ליוזמות חינוכיות שיסבירו למתבגרים על התופעה"